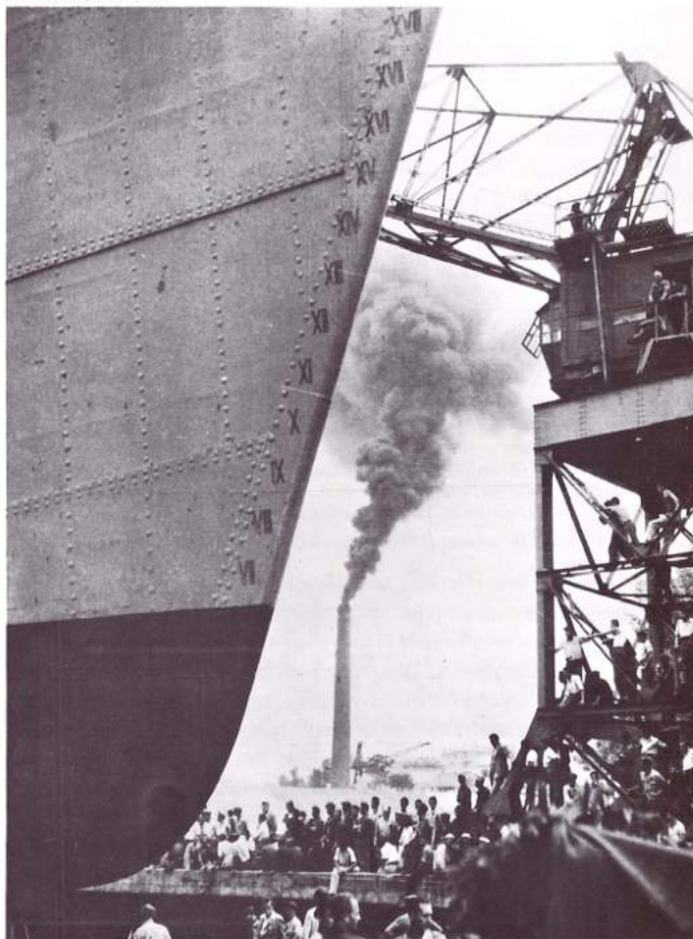

J. PAVIĆ, *Portal*

LIT.: F. Lentić, Tradicija i suvremeno, Mogućnosti, 1961, 5. — B. Gagro, Jakov Pavić, Razlog, 1962, 2. — I. Zidić, Pred licem noći, u knjizi: Eseji, Zagreb 1963. — Z. Mrkonjić, Slikarstvo Jakova Pavića, ŽU, 1972, 17. — I. Grljušić, Membra Disiecta (U povodu slikarstva Jakova Pavića), Mogućnosti, 1978, 2. — T. Maroević i I. Zidić, Jakov Pavić (katalog), Zagreb 1979. I. Zidić i R.

M. PAVIĆ, *Novi brod*

PAVIĆ, Milan, fotograf (Daruvar, 31. I. 1914 — Zagreb, 13. X. 1986). Školovao se u Daruvaru. Suradnik zagrebačkih »Novosti« i beogradske »Politike« (1935—41), ilustrirao je fotografijama vlastite članke, organizirao izložbe umj. fotografije. Osnivač Foto-kluba Daruvar (1937); reporter u Agenciji za fotodokumentaciju u Zagrebu (1945—58). Poslije ranih radova romantične orijentacije (*Hodžini zapisi*, 1937; *Vizija*, 1938) snima izgradnju zemlje poslije II. svj. r. (*Omladina gradi*, 1951). U pejzažima naglašava lirsko ozračje (*Proljeće*, 1948; *Pastorala*, 1950) ili otkriva »apstraktne« oblike u strukturi materije (*Žedna zemlja*, 1953); nakon 1960. eksperimentira s oblicima u prostoru (*Slap*, 1965). Njegovi su portreti istodobno realistični dokumenti i psihološke studije (*T. Ujević*, 1953; *P. Smajić*, 1974). — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1950, 1975), Osijeku (1953, 1958), Karlovcu (1970), Bjelovaru (1974), Beogradu (1976, 1983), Koprivnici (1980), Varšavi (1984), Dubrovniku (1985) i dr.

LIT.: B. Bernardi i J. Depolo, Milan Pavić (katalog), Zagreb 1975. — J. Depolo, Milan Pavić, Zagreb 1986. Ž. Sa.

PAVIĆ-FRANKE, Valerija, slikarica (Zagreb, 11. VI. 1911). Studirala na Akademiji u Zagrebu (V. Becić). Bila je profesorica lik. odgoja na Učiteljskoj školi u Zagrebu. Slika u ulju i akvarelu motive iz primorskoga života, vedute i mrtve prirode (*Motiv iz Nazorove ulice*, 1952; *Mrtva priroda*, 1957). Bavila se ilustriranjem i grafičkim opremanjem knjiga (C. W. Ceram: *Bogovi, grobovi i učenjaci*, 1954).

PAVLAKOVIĆ, Vesna, slikarica (Zagreb, 3. XI. 1955). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1982 (N. Reiser). Njezino se slikarstvo odlikuje simbiozom ekspresionističkoga i primarnoga, prikazivačkoga i bespredmetnoga. Eksperimentira u različitim tehnikama (kolaž, akvarel, crtež) a prostor gradi superponiranjem planova. — Samostalno izlagala u Zagrebu, Brumundalu, Bodøu, Ljubljani, Čakovcu i Velome Lošinj.

LIT.: M. Lučić, Vesna Pavlaković (katalog), Zagreb 1989. — Lj. Domić, Vesna Pavlaković — Akvareli (katalog), Zagreb 1991. — M. Zuccon Martić, Vesna Pavlaković (katalog), Zagreb 1994. V. G. Č.

PAVLINI, red u Katoličkoj crkvi raširen u Ugarskoj, Hrvatskoj, Austriji, Francuskoj i Poljskoj; nazivani i »pustinjacima Sv. Pavla prvoga pustinjača«. God. 1309. priznao ih je papa Klement V, pošto su prihvatili Pravila Sv. Augustina. Prema tradiciji, red je osnovan u Ugarskoj, a u Hrvatskoj se grade prvi samostani u Dubici 1244. i »pod Garićem« 1295, gdje su pustinjaci živjeli već otprije. Oba su samostana propala u turskim osvajanjima.

Niz samostana osnovan je u drugoj pol. XIII. i u XIV. st.: Sv. Marije na jezeru Čepiću u Istri, u Špišić Bukovici, Sv. Petra u Zlatu na Petrovoj gori, Sv. Jelene kraj Čakovca, u Strezi blizu Bjelovara, Sv. Nikole kraj Modruša, Sv. Jelene i Sv. Spasa kraj Senja, Sv. Ivana iznad Metka i Sv. Marije kraj Vrhovina u Lici. Od svih se održao samo samostan Sv. Marije u Remetama kraj Zagreba. U XV. st. Frankopani su utemeljili samostane u Crikvenici, Brinju, Baškoj na Krku, Kamenskome kraj Karlovca, Klavaru podno Plomina u Istri i Novome Vinodolskom. I drugi plemići i plemićke obitelji osnivaju samostane: Draškovići u Pazarištu u Lici, Benedikt Nelipić Sv. Ane kraj Dobre Kuće, a Herman Celjski Sv. Marije u Lepoglavi. Car Fridrih II. darovao je 1459. pavlinima bivši benediktinski samostan Sv. Petra u Šumi u Istri. U XVII. st. osnovao je Petar Zrinski samostan Sv. Marije u Sveticama blizu Oslja, a Ivan Zakmardi Sv. Marije u Olimju u Štajerskoj i Sv. Ane u Križevcima. Poslije raspuštanja Družbe Isusove (1773) pavlini su preuzeli njihove samostane u Požegi i Varaždinu. Josip II. ukinuo je pavlinski red 1786.

Pavlinski su samostani bili oblikovani oko klaustara tako da je na juž. strani crkva, a na ostale tri strane samostanske zgrade. One su se održale (djelomično) u Križevcima, Lepoglavi, Remetama, Sveticama, Kamenskome, na nekadašnjemu jezeru Čepiću; samostan Sv. Petra u Šumi obnovili su p. renesansnim arkadama (oko klaustara). Među pavlinskim gotičkim crkvama, redovito jednobrodna, najvažnija je Sv. Marije u Lepoglavi, koju je poč. XV. st. gradio Herman II. Celjski. Zvezdasti svod u svetištu i mrežasti u brodu upućuju na pretpostavku da su Celjski angažirali prašku radionicu Parlera. Crkva Sv. Ane kraj Dobre Kuće (Veliki Bastaji, danas pravoslavna) ima očuvan gotički portal, trijumfalni luk i polustupove s kapitelima i konzolama, te prozore (svod nije očuvan). U crkvi Sv. Marije u Remetama kraj Zagreba svetište je presvetoeno križnim svodom. U XVII. st., u doba kat. obnove i zaustavljanja tur. širenja, obnavlja se i pavlinski red, pa dostignuća pavlina na umjet. i kult.

PAVLINI, glavni oltar crkve Majke Božje Remetske u Remetama

PAVLINI, alegorijski lik Crkve s propovjedaonice u crkvi Sv. Marije u Lepoglavi, djelo A. Königera

području padaju u razdoblje baroka. God. 1696. hrv. pavlini odvajaju se od ugarskih, a Lepoglava postaje sjedištem hrv. pavlinske pokrajine. Pošto su Turci oštetili srednjovj. samostan u Lepoglavi, p. su sagradili 1650–63. novi dvokatan samostan s dva refektorija; crkvu su produljili i obnovili baroknim pročeljem i povišenim zvonikom. Na gotovo istovjetan način obnovljena je i crkva u Remetama. Sagradili su nove jednobrodne barokne crkve u Sv. Petru u Šumi, Sveticama, Olimju, Križevcima i prostranu kapelu uz svoju lađansku rezidenciju u Veternici.

Pavlini, vrlo bogati i ugledni u XVII. i osobito u XVIII. st., imali su vlastite umj. radionice. Kipari i stolari opremali su njihove crkve oltarima i vrijednim drvenim polikromiranim i pozlaćenim kipovima (Svete, Kamensko, Olimje). Izuzetak je mramorni gl. oltar u Remetama, djelo redovničke braće Tome Jurjevića i Pavla Belline (1707) u koji je ugrađen gotički dio s Marijinim kipom. Najpoznatiji su pavlini kipari Aleksije Königer (Lepoglava, Križevci, Olimje) i P. Riedl (Sv. Petar u Šumi). I slikari su prema potrebi prelazili iz samostana u samostan. Ostajući anonimni, slikali su vaze s cvijećem i likove svetaca na ukladama sakristijskih ormara i vratnica (Svete, Veternica). Najsnažniji i najplodniji predstavnik baroknoga slikarstva u Hrvatskoj je I. Ranger. Premda je i on slikao na ukladama naslona klupa (Lepoglava, prizori iz života svetaca), glavna su mu djela velike fresko-kompozicije u Lepoglavi (svetište i pjevalište crkve, ljetni refektorij), Olimju (svetište crkve), Sv. Ivanu na Gorici (svetište), Štrigovi (svetište) i Remetama, te izvan pavlinskoga kruga u crkvi Sv. Marije Sniježne u Belcu, Sv. Martina u Voći, kapeli u Kamenici i u franjevačkoj ljekarni u Varaždinu. Snažan kolorit, dinamičnost likova, iluzionizam arhitekture, obilje cvjetnih motiva u službi zadana ikonografskoga programa (najčešće marijanskoga) značajke su toga vrsnoga slikara. Uz

njega je radio Gabrijel Taller (Lepoglava, Kamensko, Sv. Helena kraj Čakovca). Tri oltarne slike u Sv. Petru u Šumi rad su Leopolda Keckheisena. P. su u svojim crkvama imali vrijedne barokno oblikovane orgulje (Lepoglava, Svete, Sv. Petar u Šumi, Olimje). Osobito je važna njihova djelatnost na književnom i znanstvenom polju; arhivska građa njihovih samostana čuva se u Hrvatskome državnome muzeju.

LIT.: C. Trux, *Historia provinciae illyricae monasteriorum ordinis S. Pauli primi eremitae*, Križevci 1935. — A. Sekulić, *Remete*, Zagreb 1986. — *Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786* (zbornik-katalog), Zagreb 1989. — *Lepoglavljski zbornik* 1993, Zagreb 1994. L. D.

PAVLIN KLOŠTAR (prije **Streza**), selo kraj Bjelovara. Tu je 1364. I. Bišenski osnovao pavlini samostan s crkvom Svih Svetih i obdario ga posjedima. Iz samostana potječe jedini očuvani pavlini urbar (1477). Zbog tur. navala pavlini su napustili Strezu poslije 1538; samostan je srušen, a građa je upotrijebljena za zidanje utvrda. Arhit. ostaci gotičkih obilježja čuvaju se u Gradskome muzeju u Bjelovaru.

LIT.: I. Tkalečić, *Urbur bivšeg pavlinskog samostana u Strezi*, VjZA, 1903, 5. — M. Kruhek, *Povijesno-topografski pregled pavlinskih samostana u Hrvatskoj*, u katalogu: *Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786*, Zagreb 1989. L. D.

PAVLOVIĆ, Juraj, slikar (Split, 16. X. 1803 – 11. III. 1886). U mladosti austr. oficir u Velikome Varadinu. Od 1847. živio u Splitu i Solinu. Nije poznato da li je, i gdje, učio slikarstvo. Prema predaji, putovao u Beč, Veneciju i Francusku.

Pavlovićevo se djelo sastoji od četrdesetak očuvanih radova, najvećim dijelom portreta splitskoga plemstva i građanstva iz druge i treće četvrtine XIX. st. U ranijim radovima prevladava duh romantizma koji se može osjetiti u impostaciji likova, izrazima lica, slobodnijemu potezu kista, gami boja te ozračju samih slika. Premda skromni, ti portreti najtipičnije